

Uchwała z dnia 27 lutego 2008 r., III CZP 153/07

Sędzia SN Jacek Gudowski (przewodniczący)

Sędzia SN Jan Górowski (sprawozdawca)

Sędzia SA Michał Kłós

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Marcina B. przy uczestnictwie małoletniej Zuzanny B. reprezentowanej przez matkę Agnieszkę B. o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 27 lutego 2008 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce postanowieniem z dnia 11 grudnia 2007 r.:

"Czy do złożenia przez egzekwowanego dłużnika świadczenia pieniężnego do depozytu sądowego w trybie art. 883 § 2 k.p.c. wymagane jest zezwolenie sądu przewidziane w art. 693² § 1 k.p.c.?"

podjął uchwałę:

Do złożenia przez dłużnika w toku egzekucji świadczenia do depozytu sądowego na podstawie art. 883 § 2 k.p.c. nie jest wymagane zezwolenie sądu przewidziane w art. 693² § 1 k.p.c.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy, rozpoznając zażalenie na postanowienie Sądu pierwszej instancji odrzucające wniosek Marcina B. o udzielenie zezwolenia na złożenie do depozytu sądowego kwoty 2400 zł stanowiącej równowartość świadczeń alimentacyjnych należnych córce Zuzannie B. za sześć miesięcy, z jednoczesnym upoważnieniem komornika do podejmowania tej sumy w wypadku zwłoki w spełnieniu przez tego dłużnika świadczeń wymagalnych, przedstawił do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości o treści przytoczonej na wstępie.

Niesporne jest, że komornik sądowy prowadzi egzekucję alimentów przeciwko wnioskodawcy z wynagrodzenia za pracę. Dłużnik postanowił skorzystać z uprawnienia umorzenia egzekucji przewidzianego w art. 883 § 2 k.p.c. i z w związku z tym wystąpił z wnioskiem o wszczęcie postępowania depozytowego. Sąd Rejonowy wyraził pogląd, że w wypadku stosowania tego przepisu odrębne postanowienie o zezwoleniu na złożenie do depozytu odpowiedniej kwoty pieniężnej jest niedopuszczalne, gdyż chodzi tu o wpłatę na rachunek depozytowy sądu, która nie jest objęta hipotezą art. 692 k.p.c. Podkreślił, że jest to czynność faktyczna dłużnika.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w stanie prawnym obowiązującym do dnia 5 lutego 2005 r., tj. do wejścia w życie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804 – dalej: „ustawa”), w kodeksie postępowania cywilnego funkcjonowało tylko pojęcie „depozyt sądowy”, pod którym rozróżniano dwie grupy depozytów – w rozumieniu materialnym i procesowym. Pomimo to, w piśmiennictwie wyrażono pogląd, że przy stosowaniu art. 883 § 2 k.p.c. wystąpienie z odrębnym wnioskiem na podstawie art. 692 k.p.c. jest konieczne. Ustawa wprowadziła do przepisów dotyczących postępowania egzekucyjnego określenie „rachunek depozytowy sądu”, niemniej w art. 883 § 2, art. 888 § 1, art. 896 § 1 pkt 2 i art. 1042 k.p.c. utrzymano dotychczasowe określenie, co może wskazywać na konieczność w omawianym wypadku przeprowadzenia odrębnego postępowania depozytowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze i literaturze rozróżniono depozyt w rozumieniu prawa cywilnego materialnego, składany jako przedmiot świadczenia celu zwolnienia się z wykonania zobowiązania (art. 467-470 k.c.), i depozyt w znaczeniu procesowym, pojmowany jako sposób zabezpieczenia (zatrzymania) pieniędzy lub rzeczy w ramach postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego oraz na ich cele. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że postępowanie unormowane w części pierwszej księgi drugiej kodeksu postępowania cywilnego miało zastosowanie tylko do depozytu pierwszego rodzaju (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1986 r., III CZP 62/86, OSNCP 1987, nr 10, poz. 146 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1997 r., II CKU 54/96, OSNC 1997, nr 5, poz. 63, i z dnia 13 sierpnia 1976 r., IV PZ 32/76, OSNC 1977, nr 3, poz. 57).

Ustawa wprowadziła do księgi drugiej kodeksu postępowania cywilnego określenie „rachunek depozytowy sądu”, które oznacza szczególną formę przechowania, mającego na celu umożliwienie zdeponowania sum w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym z pominięciem postępowania unormowanego w art. 692 i 693¹⁰ k.p.c. Interwencja ustawodawcy okazała się jednak nie w pełni jednoznaczna, gdyż z jednej strony objęła również przepisy, których nie dotyczyła uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 5 grudnia 1986 r., III CZP 62/86, a z drugiej pominęła objęte nią art. 888 § 1 i art. 1042 k.p.c.

O niekonsekwencji ustawodawcy świadczą np. pozostawienie w art. 492 k.p.c. terminu „depozyt sądowy”, przy jednoczesnym odesłaniu w § 2 tego artykułu do unormowania zawartego w art. 742 k.p.c., w którym mowa o rachunku depozytowym sądu. W każdym razie utrzymanie w art. 883 § 2 k.p.c. wyrażenia „depozyt sądowy” wymagało odpowiedzi, czy ustawodawca w ten sposób odesłał do stosowania postępowania unormowanego w art. 692-693¹⁰ k.p.c.

Termin „depozyt” oznacza przechowywanie pieniędzy, dokumentów i rzeczy, z którymi wiążą się, na mocy odpowiednich przepisów ustawowych, określone skutki prawne. Jakkolwiek ustawodawca dość konsekwentnie posługuje się pojęciem „depozyt sądowy”, to jednak można spotkać wypadki pominięcia określenia „sądowy” (por. np. art. 469 k.c. lub art. 42 i 98 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe, Dz.U. Nr 37, poz. 282). Do samej nazwy nie można więc przywiązywać zasadniczego znaczenia i trzeba – nawet w ramach wykładni językowej – sięgać do szerszego kontekstu przepisu. Z treści art. 883 § 2 k.p.c., a zwłaszcza z wyrażenia „dłużnik może żądać umorzenia egzekucji (...), jeżeli uiszczy wszystkie świadczenia wymagalne i złoży do depozytu sądowego sumę równającą się sumie świadczeń periodycznych za sześć miesięcy” wynika, że chodzi tu o depozyt prawa procesowego, wywołujący skutki prawne w postępowaniu egzekucyjnym. Przepis wyraźnie odwołuje się do złożenia przez dłużnika stosownej kwoty, a nie do sprawy o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego (art. 692 k.p.c.). Wynik wykładni językowej jest więc taki, że dłużnik dokonuje złożenia stosownej sumy na rachunek depozytowy bez uzyskania w postępowaniu nieprocesowym zezwolenia sądu. Odmienna interpretacja pozostawałaby w sprzeczności z niekwestionowanym w judykaturze i literaturze poglądem, że złożenie świadczenia do depozytu sądowego na podstawie prawomocnego postanowienia sądu następuje w celu wywołania skutków materialnoprawnych.

Depozyty prawa procesowego, jak wskazano, składane są na potrzeby i cele postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego; wiążą się z zaspokojeniem wierzyciela zgodnie z tytułem wykonawczym. W tych wypadkach nie ma zastosowania art. 693² § 1 k.p.c., a zatem dokonuje się ich złożenia bez uzyskania w postępowaniu nieprocesowym zezwolenia sądu. Odmienna wykładnia pozostawałaby w sprzeczności z funkcją postępowania egzekucyjnego, które powinno za pomocą prostych środków i możliwie najszybciej doprowadzić do zaspokojenia wierzyciela. Przyjęcie dodatkowego wymagania, polegającego na konieczności uzyskania zgody sądu na złożenie przez dłużnika kwoty pieniężnej na podstawie art. 883 § 2 k.p.c., pozostawałoby w sprzeczności z tym założeniem.

Trzeba wyraźnie podkreślić, że na gruncie art. 883 § 2 k.p.c. złożenie do depozytu wskazanej w nim sumy wpływa wyłącznie z potrzeb postępowania egzekucyjnego, stanowiąc realizację roszczenia skonkretyzowanego prawomocnym wyrokiem. Działanie dłużnika stanowi wykonanie obowiązku nałożonego w tytule wykonawczymi i nie należy go postrzegać jako surogat wykonania zobowiązania w rozumieniu prawa materialnego. W tym wypadku dłużnik jest dysponentem toczącego się postępowania egzekucyjnego i w razie rzetelnego wywiązywania się z prawomocnie zasądzzonego świadczenia może skorzystać z przewidzianej przez ustawodawcę możliwości uniknięcia negatywnych skutków związanych z prowadzeniem sądowego postępowania egzekucyjnego. Spełnienie wymagań objętych hipotecznością omawianego przepisu powoduje, że komornik po wysłuchaniu wierzyciela i dłużnika na podstawie art. 827 k.p.c. umarza egzekucję co do świadczeń wymagalnych w przyszłości. Na to postanowienie przysługuje skarga na czynność komornika, a na orzeczenie sądu rejonowego w tym przedmiocie zażalenie do sądu drugiej instancji (art. 828 k.p.c.). Ewentualne zatem badanie w drodze postępowania depozytowego, czy – według przytoczonych przez dłużnika okoliczności – złożenie do depozytu stosownej sumy jest w tej sytuacji uzasadnione pozostawałoby w sprzeczności z zasadą efektywności postępowania egzekucyjnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.